

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу **Діденка Павла Володимировича**
на тему:

**«Еколого-кліматичні чинники масового всихання соснових
лісів Житомирського Полісся»**

подану на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань
10 «Природничі науки» та спеціальності 101 «Екологія»

Актуальність теми дисертації. Лісові екосистеми Житомирського Полісся є важливим джерелом екологічних послуг та природних ресурсів. Соснові насадження регіону досліджень є головним постачальником деревини та інших корисних продуктів, а також вони виконують значну роль у збереженні біорізноманіття та екологічної стійкості регіону. Проте внаслідок масового всихання соснових насаджень, яке прогресувало в останні роки, питання екологічного стану соснових лісів набуває особливої актуальності. Попри наявність численних наукових досліджень з проблем масового всихання соснових лісів, вплив еколого-кліматичних чинників на це явище в лісах Житомирського Полісся є недостатньо вивченим та висвітленим в літературних джерелах.

Вивчення та впровадження ефективних заходів з протидії всиханню соснових насаджень є надзвичайно важливим завданням для збереження цінних лісових екосистем Житомирського Полісся та забезпечення сталого розвитку регіону, що, безумовно, вказує на актуальність та своєчасність проведеного дослідження.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій сформульованих у дисертації. Для вивчення встановлених завдань дисертант використав сучасні методологічні підходи, що підтверджується дисертацією. Робота складається з анотації, вступу, п'яти розділів, висновків, рекомендацій для виробництва, списку літературних джерел і додатків. Критичний аналіз наукових джерел, включаючи як внутрішні так і зарубіжні, з високим рівнем довіри та надійності, повністю підтверджує доцільність та обґрунтованість наукових положень, які були викладені в даній дисертації. Автор логічно та послідовно описує основні положення результатів дослідження, проводить статистичний аналіз та будує моделі, робить висновки, дозволяючи систематично розглянути всі встановлені проблеми.

Висновки є логічними та послідовними, випливають з результатів, отриманих дисертантом, і їх достовірність підтверджується представленим у дисертації табличним і графічним матеріалом, а також результатами

Поліський національний університет
Відділ діловодства та
контролю виконання
ВХІДНИЙ № 60
від « 26 » 10 2023 р.

статистичного аналізу даних.

Дисертаційну роботу автор виконував впродовж 2017-2023 рр. Вона відображає результати наукових досліджень, проведених відповідно до плану науково-дослідних робіт Поліського національного університету за темою: «Еколого-кліматичні чинники масового всихання соснових лісів Полісся» (№ держреєстрації 0118U004394 від 24.04.2018).

Структура та обсяг дисертації. Дисертаційна робота викладена на 215 сторінках комп'ютерного тексту. Вона складається із анотації, вступу, п'яти розділів, висновків, пропозицій виробництву, списку використаної літератури, що налічує 196 найменувань та додатків. Робота містить 17 таблиць та 26 рисунків.

У вступі здобувачем обґрунтовано актуальність теми дисертації, визначено мету і основні задачі дисертаційного дослідження, визначено наукову новизну роботи і практичне значення отриманих результатів, описано методи, які були використані у дослідженнях та окреслено особистий внесок здобувача.

У першому розділі «**Еколого-лісівнича характеристика соснових насаджень Полісся України**» висвітлені лісівничо-екологічні особливості сосни звичайної, наведена структура соснових лісів Полісся, охарактеризовані чинники, які сприяють погіршенню санітарного стану соснових насаджень, досліджене питання застосування біологічно активних речовин для підвищення стійкості рослин.

У другому розділі «**Об'єкти, програма та методика досліджень**» охарактеризовані природні умови регіону досліджень, наведена характеристика об'єктів дослідження та методика їх досліджень.

У третьому розділі «**Санітарний стан соснових насаджень**» досліджені причини всихання соснових насаджень у регіоні досліджень, визначені індекси санітарного стану соснових насаджень у різних лісорослинних умовах, визначені агрохімічні та фізико-хімічні показники ґрунтів та досліджений їх вплив на стан насаджень.

У четвертому розділі «**Шляхи покращення стійкості деревостанів**» досліджено вплив біологічно активних речовин на приживлюваність та ріст сіянців сосни у різних умовах зростання.

У п'ятому розділі «**Математичне моделювання екологічних чинників всихання соснових лісів Житомирського Полісся**» змодельований вплив екологічних та лісівничих чинників на всихання соснових насаджень, побудована комплексна модель індексу санітарного стану соснових насаджень.

Висновки за результатами виконання дисертаційної роботи підкреслюють наукову новизну та практичну цінність проведених досліджень.

Список використаних джерел свідчить про те, що під час роботи було

проаналізовано сучасні результати наукових досліджень.

Дисертація є завершеною науковою працею, а її оформлення відповідає встановленим вимогам МОН України.

Значення одержаних результатів для науки й практики та рекомендацій щодо їх можливого використання. На основі проведених досліджень, автором були розроблені науково-практичні рекомендації, спрямовані на вирощування високоякісного садивного матеріалу. Основні положення, висновки і рекомендації дисертаційної роботи впроваджено у виробничу діяльність Філії «Київське лісове господарство», Філії «Коростишівське лісове господарство», ЖОКАП Житомиробагроліс» ДП «Коростенський лісгосп АПК».

Основні результати дослідження враховано під час реалізації освітнього процесу Поліського національного університету, зокрема при викладанні дисциплін «Моделювання та прогнозування стану довкілля», «Екологічна безпека», «Збалансоване природокористування», «Моніторинг довкілля», «Оцінка впливу на довкілля».

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації. Основні положення та результати дисертаційного дослідження опубліковані у 13 наукових працях, з них: 7 – наукові статті в періодичних виданнях, зокрема, 6 – у фахових виданнях, 1 стаття у періодичному науковому виданні іншої держави; 6 тез доповідей. Зазначені публікації повною мірою висвітлюють основні наукові положення дисертаційного дослідження.

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності. Дисертація П.В. Діденка на тему: «Еколого-кліматичні чинники масового всихання соснових лісів Житомирського Полісся» є самостійно виконаною кваліфікаційною науковою працею із науково-обґрунтованими висновками та рекомендаціями, які виставлені автором для публічного захисту. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідні джерела. У роботі відсутнє привласнення чужих ідей та результатів без оформлення належного цитування.

Питання для дискусійного обговорення та недоліки дисертації щодо її змісту та оформлення. У цілому, позитивно оцінюючи дисертаційну роботу Діденка Павла Володимировича вважаю за доцільне вказати на окремі недоліки та висловити побажання:

1. При вивченні питання попередніх досліджень щодо біологічно активних речовин приділена значна увага їх впливу на сільськогосподарські культури, що не відповідає назві розділу.

2. Таблицю 2.1 доцільно було б розмістити у додатках.

3. У характеристиці пробних площ, де відбирались зразки ґрунту для агрохімічного аналізу, вказаний тип лісорослинних умов але не вказані типи ґрунту на об'єктах.

4. У підрозділі 3.1 наведені дані щодо причин всихання соснових насаджень в інших регіонах, які не відносяться до зони дослідження, але відсутнє порівняння встановлених причин у тексті.

5. Вказано, що підживлення сіянців сосни звичайної в тимчасових розсадниках препаратом Біоекофунге-1 проводили впродовж усього вегетаційного періоду, але не наведена кількість і періодичність обробітку.

6. У тексті зустрічаються орфографічні та стилістичні помилки.

Однак, наведені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи Діденка П.В.

Загальний висновок. Дисертація Діденка Павла Володимировича на тему: «Еколого-кліматичні чинники масового всихання соснових лісів Житомирського Полісся» є актуальною, завершеною науковою працею, що виконана на належному науково-теоретичному рівні з логічно- та доступно викладеним матеріалом.

За змістом і оформленням дисертація відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року, а Діденко Павло Володимирович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 101 «Екологія» галузі знань 10 «Природничі науки».

Рецензент

доцент кафедри лісівництва,
лісових культур та таксації лісу
Поліського національного університету,
кандидат сільськогосподарських наук,
доцент

Тетяна ІВАНЮК

Підпис Іванюк Т. М. засвідчую

Вчений секретар

Олена КІЛЬНИЦЬКА

